در کرسی آزاداندیشی «واکاوی ادله امامت در کتاب تاریخ اسلام» تأکید شد

رسالت تاریخ امامت باید برای رسیدن به معرفت امام باشد

کرسی آزاداندیشی با عنوان «واکاوی ادله امامت در کتاب تاریخ اسلام» توسط پژوهشکده الذریه النبویه با همکاری کمیته مرکزی کرسی‌های آزاداندیشی در تاریخ ۱۴۰۲/۳/۱۸ در سازمان تبلیغات اسلامی قم برگزار شد. در این نشست، ابتدا حجت‌الاسلام والمسلمین نمازی مدرس حوزه و دانشگاه ضمن معرفی مهمانان، به سابقه مباحث کلامی و تاریخی استاد سیدمنذر حکیم اشاره کرده و ضمن بیان آثاری چون کتاب اعلام‌الهدایة در چهارده جلد و کتاب تاریخ عصر غیبت، گفت: «شاید بتوان گفت در هر جایی که بحث امامت بوده، ایشان چهره آشنایی بوده و مدافع حریم امامت و ولایت هستند.» و در معرفی استاد دکتر محمدحسین رجبی دوانی، به بیش از جلد ۹ کتاب و مقالات بسیار ایشان که عمدتاً درباره امیرالمؤمنین و امام حسین علیهما‌السلام است، اشاره کرد.

دبیر علمی جلسه ابتدا، به‌عنوان مقدمه، بخشی از حدیث بسیار مهم حضرت رضا علیه‌السلام به‌نقل از «اصول کافی» درباره امامت را قرائت کرد:

«... اَلْإِمَامُ وَاحِدُ دَهْرِهِ»؛ امام تک روزگار هست. «لَا یُدَانِیهِ أَحَدٌ»؛ احدی به (مقام) او نزدیک نمی‌شود.... «فَمَنْ ذَا الَّذِي یَبْلُغُ مَعْرِفَةَ الْإِمَامِ»؛ (کافی(ط الاسلامیه)، ج۱، ص۲۰۱) چه کسی می‌تواند به معرفت امام برسد؟! و در ادامه گفت: پژوهش‌های تاریخی یک‌بُعدی از این موضوع امامت است و گاهی این نگرانی هست که مبادا با پژوهش‌های ناقص، آن اندیشه‌های اصیل تحت‌الشعاع قرار بگیرد و این نشست، در همین راستای بحث امامت است و یکی از آثاری که چاپ شده و مورد ارزیابی و نقد قرار می‌گیرد، کتاب تاریخ اسلام، اثر پژوهشگاه حوزه و دانشگاه است.

بعد از بیان دبیر علمی جلسه، استاد سیدمنذر حکیم، ضمن افتخار به اینکه انقلاب پیروزمند خمینی کبیر رحمه‌الله افقهای جدیدی را برای حوزه‌های علمیه باز کرد، با استناد به آیات شریفه قرآن کریم، رسالت اصلی حوزه علمیه را این‌گونه بیان کرد: رسالت اصلی حوزه‌های علمیه، عملی کردن هدایت‌گری‌های انبیاء و اولیای الهی علیهم‌السلام است که در اصلی به‌نام امامت در اسلام تبلور می‌یابد و حوزه‌های علمیه، وارث این حرکت عظیم انبیا و اوصیای الهی علیهم‌السلام است.

مدیر پژوهشکده ذریة‌النبویه در ادامه، با اشاره به محورهای بحث خود، ابراز کرد: محور اول کلیدواژه‌های امامت است، که در کل این بحث، مورد نیاز ماست و این کلیدواژه‌ها اگر ابهام داشته باشد، از لحاظ فنی در هر تحقیقی یا هر واکاوی می‌تواند برای ما خلل ایجاد کند. بحث دیگر این است که چه چیزی قرار است، در این بحث امامت واکاوی شود؛ بر این اساس، روش علمی و منطقی این واکاوی هم، باید تبیین شود که اگر روش علمی هر موضوعی تبیین شد، از لحاظ کاربردی یا تطبیقی یا مصداقی می‌تواند مصادیق فراوانی داشته باشد.

وی در ادامه ضمن اشاره به کتاب تاریخ اسلام، گفت: بحث ما متمرکز در بحث کتاب نیست و این کتاب را به‌عنوان یک نمونه داریم برای اینکه بحث عینی بشود؛ وگرنه هر کتابی با همین روش بخواهد مطرح بشود، می‌شود آن را به بررسی آورد و حوزه‌های علمیه با این کرسی‌های آزاداندیشی وظیفه دارد که حوزه را تقویت کند و نگذارد که در حوزه‌های علمیه به‌دلیل خللی علمی و اشکالی فنّی در روشمندی، تربیت‌یافتگان حوزه‌های علمیه دچار آسیب بشوند و اگر به این آسیب‌ها دقت نشود و آسیب‌شناسی و آسیب‌زدایی نکنیم، معلوم است که در رسالت حوزوی خودمان کوتاه آمدیم.

وی در محور کلیدواژه‌ها، به هدف متعالی هر دو بعد کلامی و تاریخی بحث امامت و هدف تاریخ از منظر قرآن کریم اشاره کرد و گفت: هر یک از این بحث‌های امامت، امام، اهل‌بیت علیهم‌السلام، تشیع و شیعه، یک بُعد کلامی و یک بُعد تاریخی دارد و ما نباید فراموش کنیم که اگر بخواهیم، چه بُعد کلامی و چه بُعد تاریخی این بحث‌ها را مدّ نظر قرار بدهیم، هر دو رویکرد، یک هدف متعالی و تربیتی دارند؛ یعنی ما تاریخ را برای تاریخ نمی‌خواهیم؛ به‌تعبیر قرآن کریم، تاریخ را برای رسیدن به حق و برای بهره‌برداری از تجربیات گذشتگان و تصحیح حرکت و مسیرمان، باید مورد توجه قرار بدهیم.

این شاگرد آیت‌الله شهید سید محمدباقر صدر رحمه‌الله افزود: در بحث کلامی امامت، یک مسیر باید طی بشود و می‌تواند طی بشود. بحث تاریخی امامت هم، می‌تواند در خدمت بحث کلام قرار بگیرد و اینکه بعضی می‌گویند که مثلاً رویکرد کلامی با رویکرد تاریخی نباید تداخل داشته باشد و نمی‌شود، از تاریخ برای یک بحث کلامی بهره برد، این را شهید صدر رحمه‌الله عملاً در «تشیع و شیعه» به‌روشنی پاسخ گفته است.

این استاد امامت و تاریخ حوزه علمیه در ادامه، به یک بحث روشی در تاریخ اسلام پرداخته و گفت: رسالت یک بحث تاریخی، باعث ایجاد یک بحث مفید برای رسیدن به معرفت و آگاهی و اقناع به امامت امام علیه‌السلام می‌شود. حالا اگر خدای ناکرده در تبیین سیره یک شخص، بخواهیم ابهام، تردید و نگاه ناقص و تک‌بُعدی از یک شخصی مطرح شود، نمی‌توان شخصیت او را به‌خوبی به دست آورد و به دیگران نشان داد و این موجب وهن می‌شود. اینجاست که قرآن برای ترسیم شخصیت انبیاء و اولیای الهی علیهم‌السلام روش داده است؛ اینکه ما این روش را کنار بگذاریم و بیاییم یک روش ابداع کنیم، برای معرفی یک شخص، اشتباه است؛ گاهی شما یک شخص را به‌خاطر مثلاً شوخ بودنش با آن صفت به دیگران معرفی می‌کنید- اثبات شیء که نفی ماعدا نمی‌کند- ولی آنچه که در ذهن شما و دیگران که مخاطب هستید، نهادینه می‌شود، همین است که تا مقامی راجع به امیرالمؤمنین علیه‌السلام را می‌خواستند مطرح کنند، بعضی می‌گفتند که ایشان شوخ است.

وی با انتقاد از چنین روش‌هایی، افزود: این روش از مطرح کردن مسائل تاریخی یعنی ناقص یا مبهم یا سؤال‌برانگیز و امثال اینها، با آن رسالت تاریخ در تضاد خواهد بود.

هر یک از این بحث‌های امامت، امام، اهل‌بیت علیهم‌السلام، تشیع و شیعه، یک بُعد کلامی و یک بُعد تاریخی دارد و ما نباید فراموش کنیم که اگر بخواهیم، چه بُعد کلامی و چه بُعد تاریخی این بحث‌ها را مدّ نظر قرار بدهیم، هر دو رویکرد، یک هدف متعالی و تربیتی دارند؛ یعنی ما تاریخ را برای تاریخ نمی‌خواهیم؛ به‌تعبیر قرآن کریم تاریخ را برای رسیدن به حق و برای بهره‌برداری از تجربیات گذشتگان و تصحیح حرکت و مسیرمان، باید مورد توجه قرار بدهیم.

• کتاب درسی باید براساس محکمات باشد نه متشابهات

این محقق کلام و تاریخ حوزه علمیه در ادامه، به چالشی بودن و آسیب‌زا بودن بحث‌های تاریخی و لزوم تأکید بر محکمات در کتاب درسی اشاره کرد و گفت: در بحث‌های تاریخی که چالشی و بسیار آسیب‌پذیر و آسیب‌زا هستند، خیلی باید دست به عصا راه برویم. این را من درباره کتاب درسی دارم می‌گویم؛ چون کتاب درسی از کتاب‌های پایه، علوم و مطالبی را باید بدهد که محکمات باشند و نباید متشابهات و مسائل احتمالی را که جای بحث دارد و چالشی است، در یک کتاب آموزشی سطح اول یا سطح دوم بیاوریم که دارد، ذهن مخاطب ما را شکل می‌دهد.

• قرآن کریم دقیق‌ترین، قدیمی‌ترین و مطمئن‌ترین منبع تاریخ

محورهای دیگر بحث استاد حکیم در مباحث تاریخی، بررسی امامت از لحاظ تاریخی و نیازمندی به منبع و روش و در کنار این دو، توانمند شدن بهره‌برداری از این منبع و روش بود.

وی در بحث روش و منبع گفت: هر چیزی روش خودش را دارد. به‌همین خاطر، ما اگر بخواهیم روش تحقیق تاریخی در مسئله امامت را بیاوریم، باید دانست یک مسئله بسیار ظریف و حساس است و به‌تعبیری معرکة‌الآراء از صدر آفرینش نه از صدر اسلام است؛ یعنی از وقتی که خدا فرمود: ﴿إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً﴾، شیطان دست به کار شد که مقابله کند.

این محقق مباحث تاریخی، در بحث منابع تاریخ، بر اهمیت قرآن تأکید کرده و گفت: من یک حرفی دارم که خیلی مهم است؛ به نظر من که معمولاً در کتاب تاریخی، اکثراً قرآن را به‌عنوان منبع تاریخ اسلام نمی‌شناسند و ذکر نمی‌کنند، درحالی‌که قرآن دقیق‌ترین، قدیمی‌ترین، مطمئن‌ترین، منبع تاریخ است؛ چون قرآن متواتر است؛ قرآن به‌تعبیر اهل‌بیت علیهم‌السلام و به‌تعبیر خود قرآن، قبل از آفرینش، آفرینش و بعد از آفرینش را تا آخر مسیر ترسیم کرده است. قرآن چنین ظرفیتی دارد؛ ولی ما از قرآن به‌عنوان منبع تاریخی برای شناخت اهل‌بیت علیهم‌السلام یا امامت به ذهن‌مان نمی‌آید.

این استاد حوزه علمیه، به یک اشکال روش‌شناسانه اشاره کرد و گفت: وقتی می‌خواهیم برای اهل‌بیت علیهم‌السلام یک منبع تاریخی بیابیم، می‌گوییم: این منبع چیست؟ مثلاً از قرن چهارم شیخ مفید رحمه‌الله اولین منبع ذکر می‌شود که ارشاد است. چهارصد و اندی سال. اهل‌بیت علیهم‌السلام که قبل از این تاریخ بودند، منبع معاصر خود اهل‌بیت علیهم‌السلام که بتواند اطلاعات تاریخی خود آن ذوات مقدس را با مشاهده و مستند به ما بدهد، کجاست؟

وی در بحث استناد به منابع تاریخی، تصریح کرد: باید یک کسی مسلط باشد به اصول علم حدیث و رجال و صحت انتساب این کتاب‌ها را بداند.

استاد حکیم سپس به اینکه یک منبع تاریخی چگونه شکل گرفته است، پرداخت و گفت: گرایش‌ها و هوای نفس و شرایط سیاسی و اجتماعی بسیار اهمیت دارد و برای نمونه تاریخ طبری در مواردی می‌گوید: من صلاح نمی‌بینم، فلان مطلب را بگویم و حال به این منبع که اطلاعات ناقص می‌دهد، چطور استناد کنم؟ یا همین طبری مطالبش درباره یوم‌الدار در تفسیر و تاریخش متفاوت است؛ بعد اگر این منبع، منبع تاریخی موثق و معتبر قرار داده شود و به آن ارجاع داده شود، چقدر قابل اعتماد است؟ گزاره‌های او چقدر می‌تواند، کاشفیت از واقعیت داشته باشد؟

وی در این رابطه افزود: ما در منبع‌شناسی اگر تاریخ شکل‌گیری منابع و نحوه شکل‌گیری منابع را ندانیم یا مورد توجه قرار ندهیم، بعد آنها را بخواهیم مستند و به آنها اعتماد کنیم، این اعتماد ما نمی‌تواند، یک پژوهش علمی بشود. این قابل خدشه است و همین‌طور شخصیت صاحب آن اثر، اگر از لحاظ اعتقادی و سیاسی، موضع داشته باشد، نمی‌توانیم، به این اعتماد کنیم.

این محقق حوزوی، به ارجاع به منابع اهل سنت اشاره کرد و گفت: «این هم یک آفت دیگری است که ما در معرفی منابع برای تاریخ پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله داریم. در این کتاب، مهمترین منابع، منابع اهل سنت است؛ پس منابع شیعه ما کجاست؟ نمی‌توان هرچه در منابع اهل سنت است، قبول کرد. اینجاست که شما مجبور هستید، از بحث کلامی مایه بگیرید که بگویید در اینجا این نویسنده و این مورّخ، یک خطایی مرتکب شده است. او یک خلاف بیّنی را که خلاف ادله و محکمات است، آورده است؛ مثل همین قصه غرانیق و امثال اینها.

این استاد حوزه علمیه در ادامه خاطرنشان کرد: «اینکه مطلبی در کتاب‌ها آمده و فقط ارجاع بدهم، وظیفه من همین نیست و وظیفه‌ام تمام نشده است. اگر این‌طور باشد، هنوز اصلاً وظیفه خودم در بحث تاریخی را تشخیص ندادم که دارم، کتاب می‌نویسم.

وی با اشاره به اجتهادهای ناصحیح در مباحث تاریخی گفت:« از این اجتهادها در این کارهای تاریخی خیلی زیاد است. اگر بخواهیم صفحه به صفحه‌اش را جستجو کنیم، یکی همین امامان شیعه است! امامان شیعه، این غلط نیست؛ ولی بدآموزی دارد. یا مثلاً فرض کنید در اول مقدمه آمده گفته که پیغمبر صلی‌الله‌علیه‌وآله در روزهای آخر، امام تعیین کرده است! این درست است؛ ولی از روزهای اول شروع شد، نه در روزهای آخر. این بدآموزی دارد و در ذهن مخاطب می‌رود.

استاد حکیم، ضمن تأکید بر تمایز بین شخصیت افراد و مطالب و نگاشته‌های آنها بیان کرد: پس در اینجا ما اگر نگاه جامع نداشته باشیم و به منابع روشمند عمل نکنیم، آسیب‌های فراوانی در طول این مسیر داریم. ما روی افراد حرفی نداریم؛ ما روی این محصول، می‌گوییم: این محصول به‌عنوان کتاب آموزشی در حوزه‌های علمیه می‌تواند مشکل‌ساز باشد. حتی اگر موارد جزئی هم حل بشود، چون روش تبیین نشده و یک گردآوری ناهمگونی است؛ به‌گونه‌ای که شما جاهای حساس را می‌بینید که در آنجا حالا به‌خاطر تلخیص، آمدند حذف کردند و فکر کردند که خیلی مهم نیست؛ ولی پیش ما خیلی مهم است؛ یعنی مثلاً وقتی که پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله مباهله داشتند که اسم مباهله آمده، اسم آیه تطهیر آمده؛ ولی تبیین نشده است، چه فایده‌ای دارد؟! شما می‌گویید که به این دلایل امامت اهل‌بیت تثبیت می‌شود؛ ولی تقریر نکردید! یا تقریر ناقص کردید؛ مثل علامه حلی‌ها، مثل باب حادی‌عشرها و دیگران آمدند و این‌قدر با دقت موشکافی کردند در استدلال، در صغری و کبری و نتیجه که فنی باشد، بعد ما می‌گوییم که آیه تطهیر است و ثابت شد! این کافی نیست. این، به نظر بنده، به این جریان رشد علمی ما آسیب می‌زند.

• نگاه اعتقادی و کلامی به تاریخ

در ادامه دکتر رجبی دوانی به‌عنوان داور جلسه گفت: بحث ارزنده‌ای که استاد حکیم مطرح کرد، واقعاً به‌جا بود. درست است که نمی‌شود مورّخ، دیدگاه‌های کلامی و اعتقادی خود را در نگارش تاریخ به‌کار نبرد. این قطعی است. حالا بگذریم از محذورات و شرایط زمانه و حاکمانی که باید تاریخ باب میل حاکمان نگاشته می‌شد؛ وگرنه برای‌شان هزینه‌های سنگین و حذف فیزیکی و غیره داشت؛ اما نگاه اعتقادی و نگاه کلامی در نگارش مورخ، بسیار تأثیرگذار بود.

این استاد تاریخ اسلام افزود: ما چندین سال پیش چند رساله داشتیم با عناوین: «بررسی تأثیر دیدگاه-های کلامی» و افرادی نظیر: محمدبن جریر طبری در نگارش تاریخ طبری، ابن‌قتیبهٔ دینوری در الإمامة والسیاسة و ابوحنیفه دینوری در الأخبارالطوال بررسی شد. این یک اصل است و حتی آنهایی هم که به‌ظاهر می‌گویند: باید نگاه غیراعتقادی به تاریخ داشت، خودشان اگر وارد می‌شوند، نگاه و باورهایی را دارند، اعمال می‌کنند. مثلاً کسروی در تألیف تاریخ مشروطه، دیدگاه‌های ضدّ دینی و نگاه خود را اعمال کرده است.

اینکه مطرح می‌شود باید به تاریخ علمی نگاه کرد و تعصبی ورود پیدا نکرد، یک حرف بی‌مبنا و غلط است و نمی‌توان این را پذیرفت که ما بگوییم: باید نگاه ما نعوذبالله به ساحت قدسی پیغمبر صلی‌الله‌علیه‌وآله در دوران رسالتش همان‌گونه باشد که نسبت به ابوسفیان و ابوجهل داریم، اگر بررسی می‌کنیم، بی‌طرفانه بررسی کنیم. مورخ باید بی‌طرف باشد. این‌گونه مطرح می‌کنند؛ بله، از دروغ‌پردازی و نسبت دادن‌های بی‌سند باید پرهیز کرد؛ ولی مگر می‌شود، شما حق و باطلی را بررسی بکنید و بی‌طرف باشید؟ مگر می‌شود، عملکرد ابوسفیان و ابوجهل را همان‌گونه دید که ساحت قدسی پیامبر بزرگوار اسلام صلی‌الله‌علیه‌وآله بود؟!

وی در ادامه در نقدی به روش استفاده از منابع در کتاب، گفت: بنده هم مثل استاد حکیم معتقدم که نویسندگان این کتاب - بعضی‌ها را من می‌شناسم؛ افراد صالح و خوبی هستند-؛ اما فکر کردم کتابی می‌خواهند بنویسند که دانشگاهیان به آن ایراد نگیرند؛ یعنی بی‌طرفی پیشه بکنند؛ لذا یک جایی عجیب بود، در ارتباط با اعتقاد شیعه، سند به منابع سنی داده شده است! این اصلاً علمی هم نیست. شما می-خواهید آنها را در واقع مجاب بکنید و تأیید آنها را بگیرید. شما دارید، اصولی را زیر پا می‌گذارید.

دکتر رجبی دوانی در ادامه، بر نگاه رهبر معظم انقلاب اسلامی بر تاریخ تأکید و اظهار کرد: «این است که باید یک چنین نگاهی در حوزه اصلاح بشود و واقعاً سفارش‌های رهبر معظم انقلاب اسلامی (حفظه‌الله‌تعالی) که بارها تأکید کردند، باید در حوزه‌ها به تاریخ اهتمام بورزند و هنوز اهتمامی جدی صورت نگرفته، نتیجه‌اش این می‌شود.

این محقق حوزه و دانشگاه در ادامه، ضمن تکمیل بحث قبل، بر لزوم تربیت افرادی تحلیل‌گر نظیر: علامه جعفری و علامه جعفر مرتضی رحمه‌الله تأکید کرد و گفت: «البته کارهایی صورت گرفته؛ ولی باید هدف پرورش روحانیون عالم، مسلّط به تاریخ اسلام با داشتن تحلیل مناسب باشد و صرف داده‌های تاریخی را دانستن کفایت نمی‌کند. باید دارای تحلیل باشند؛ همان‌گونه که علامه عسکری و علامه جعفر مرتضی رحمه‌الله تحلیل کرد. بعد این چه حرفی است که ما نباید نگاه اعتقادی و کلامی به تاریخ داشته باشیم؟ مگر علم کلام، خود به‌کار گرفتن عقل و اصول عقلی برای اثبات اعتقادات دینی نیست؟ چرا ما تاریخ را با راهنمایی قرآن برای اثبات اعتقادات دینی‌مان و امامت به‌کار نبریم؟ قرآن کتاب تاریخ نیست؛ ولی تاریخ را برای هدایت به‌کار برده و برای هدایت متقین، مورد بهره‌برداری قرار داده است و لذا برای هدایت و سعادت و چه چیزی برای هدایت انسان، بالاتر از اعتقاد به امامت و ولایت وجود دارد؟ بعد ما بگوییم که می‌خواهیم، نگاه بی‌طرفانه داشت باشیم و تاریخ را نگاه کلامی نکنیم!!

دکتر رجبی دوانی افزود: «برای من بسیار ارزشمند بود که استاد حکیم همچون علامه جعفر مرتضی رحمه‌الله، تاریخ را در خدمت کلام و برای اثبات امامت به‌کار برد. حالا آنکه من دیدم، برخی علامه جعفر مرتضی رحمه‌الله را از این حیث نقد می‌کنند و از او ایراد می‌گیرند؛ حالا آنکه عرض کردم، اصلاً هر مورّخی نمی‌تواند، نگاه و باور خود را در بحث نگارش تاریخ، مورد تحقیق قرار ندهد و آن را اعمال بکند.

وی در پایان، گفت: « کسی که کتاب تاریخ می‌نویسد، رسالت خودش را فراموش نکند. اصلاً نوع نگاهی که هست و من این کتاب را دیدم، در عین اینکه عزیزان انسان‌هایی معتقد، صالح و شیعیان درستی هستند؛ ولی بنای‌شان این نبوده که با نگارش این کتاب، بخواهند اعتقادات شیعه را در امر امامت اثبات کنند. وقتی گفته می‌شود که بین شیعه و سنی در امر امامت، اندک تفاوتی هست، خود این، نشان‌دهنده منطق آنهاست. این است که من معتقدم، آن رسالت را برای خودشان قائل نشدند و فکر این را نکردند که ابهام‌هایی ایجاد می‌شود که ممکن است، به اعتقادات مخاطب خدشه و مشکل وارد کند.

• اخبار کوتاه جهان

• عراق

▫ **واکنش جالب عراقی‌ها به هتک حرمت قرآن:** قبل از آغاز بازی دو تیم فوتبال الشرطه و القاسم در لیگ فوتبال عراق، داوران با در دست گرفتن قرآن و بوسیدن آن بازی را شروع کردند. همچنین تمامی بازیکنان دو تیم نیز، به-نشانه احترام، قرآن در دستان خود داشتند.

• آلبانی

▫ **نخست‌وزیر آلبانی به منافقین هشدار داد:** نخست‌وزیر آلبانی: ما جنگی با ایران نداریم و مجاهدین نمی‌توانند، از خاک آلبانی برای جنگ علیه حکومت ایران استفاده کنند. از حضور مجاهدین استقبال می‌کنیم؛ ولی دوست نداریم که کسی از مهمان‌نوازی ما سوء استفاده کند. مهمانان ما بارها این توافق را نقض کرده‌اند.

• نیکاراگوئه

▫ **نیکاراگوئه هم دلار را کنار می‌گذارد:** وزیر امور خارجه نیکاراگوئه: این کشور می‌خواهد، پول واردات گندم از روسیه را به‌جای دلار، به روبل یا کوردوبا پرداخت کند. دو کشور در حال مذاکره برای تجارت به روبل یا کوردوبا هستند تا از یک طرف حجم همکاری‌های اقتصادی خود را افزایش دهند و از سوی دیگر، از ارزهای غربی فاصله بگیرند.

• آمریکا

▫ **آمریکا به یونسکو بازگشت:** آمریکا با رأی اکثریت ۱۹۳ کشور عضو یونسکو، بار دیگر به‌عنوان یکی از اعضای سازمان آموزشی، علمی و فرهنگی سازمان ملل پذیرفته شد. پنج سال پس از خروج از یونسکو در دوران ریاست‌جمهوری ترامپ، آمریکا اوایل ماه جاری اعلام کرد: می‌خواهد به این سازمان بازگردد. این تصمیم ناشی از نگرانی پر کردن شکاف آمریکا در سیاست‌گذاری یونسکو توسط چین، به‌ویژه در تعیین استانداردهایی برای هوش مصنوعی و آموزش فناوری در سراسر جهان است.

▫ **کارشکنی آمریکا همچنان ادامه دارد:** گذرنامه‌های اعضای تیم ملی والیبال ایران برای صدور ویزای آمریکا به سفارت این کشور در آنکارا تحویل داده شد که پس از انجام بررسی‌های لازم برای ۱۲ بازیکن ویزا صادر شد. همچنین از اعضای کادر فنی تنها برای علیرضا طلوع‌کیان و اکبر محمدی ویزا صادر شده است.

• ژاپن

▫ **افزایش آمار مرگ و میر در ژاپن:** وزارت بهداشت ژاپن: در بیست سال گذشته نرخ مرگ و میر در ژاپن بیش از پنجاه درصد افزایش داشته است.

• روسیه

▫ **هشدار روسیه به آمریکا:** سخنگوی وزارت خارجه روسیه: ایالات متحده آمریکا عمداً به افزایش خطرات و ایجاد مخاطرات راهبردی ادامه می‌دهد. پیامدهای چنین خط متهورانه، بی‌نهایت برای خود واشنگتن، حزن‌آور خواهد بود.

• رژیم صهیونیستی

▫ **تشکیل گروه‌های صهیونیست برای قتل‌عام فلسطینی‌ها:** نهادهای امنیتی و اطلاعاتی اسرائیل، نسبت به خطر تشکیل گروه‌های شبه‌نظامی و تروریستی مسلح صهیونیست در این منطقه با هدف کشتار فلسطینیان هشدار دادند.

▫ **صدور فرمان شورش از سوی مخالفان در اسرائیل:** «ایهود باراک» نخست‌وزیر اسبق اسرائیل: زمان اعتراضات سپری شده و باید به سمت نافرمانی مدنی حرکت کنید. «ایهود اولمرت» نخست‌وزیر سابق اسرائیل: آنچه ضروری است، رفتن به مرحله بعد است؛ یعنی حرکت به سمت جنگ و جنگ به‌معنی نبرد رو در رو است. با حرف زدن نمی‌شود، جنگ را مدیریت کرد... اعتراضات باید مسیر خود را تغییر دهد و از حالت اعتراضات آرام و متمدنانه خارج شود، به سمت اعتراضاتی که همراه با نافرمانی است.

▫ **ممکن است سامانه‌های جنگ‌افزاری اسرائیل علیه خود اسرائیل به‌کار گرفته شود:** نتانیاهو در مصاحبه با وال استریت ژورنال: احتمال دارد سامانه‌هایی که در اختیار اوکراین می‌گذاریم، به دست ایرانیان بیفتد و دست به مهندسی معکوس آنها بزنند؛ چه‌بسا با وضعیتی روبه‌رو شویم که سامانه‌های جنگ‌افزاری اسرائیل علیه خود اسرائیل به‌کار گرفته شوند. این تهدیدی فرضی نیست؛ زیرا می‌بینیم که جنگ‌افزارهای غربی همین مسیر را پشت سر گذاشته و حالا ما آنها را در دست متحدان ایران می‌بینیم.

• فرانسه

▫ **بازداشت ۹۹۴ نفر در پاریس تنها در یک شب:** تسنیم: خیزش مردم فرانسه در اعتراض به خشونت پلیس که به مرگ یک نوجوان ۱۷ ساله منجر شد، با گذشتن از چهارمین شب ناآرامی، آمار جالب توجهی را برجا گذاشت؛ تنها دیشب ۹۹۴ نفر بازداشت شدند.

▫ **تمهیدات فرانسه در ارتباط با شبکه‌های اجتماعی:** رئیس‌جمهور فرانسه: شبکه‌های اجتماعی و بازی‌های ویدئویی، ذهن نوجوانان را مسموم کرده و باعث شده شورش کنند. در ساعات آینده تمهیداتی در ارتباط با این پلتفرم‌ها اتخاذ خواهد شد تا سازوکاری برای حذف محتواهای حساسیت‌برانگیز ایجاد شود. هر زمان و هر جایی که لازم باشد، از این شبکه‌ها می‌خواهیم هویت فرد یا افرادی را که از این شبکه‌ها برای فراخواندن به بی‌نظمی یا تشدید خشونت استفاده کرده‌اند، در اختیارمان قرار دهند.

• بلژیک

▫ **اتحادیه اروپا با ۴ روز تأخیر اهانت به قرآن را محکوم کرد:** اتحادیه اروپا ۱۰تیر به دنبال واکنش و محکومیت گسترده به قرآن‌سوزی در سوئد که با مجوز و حمایت دولت این کشور در روز عید قربان صورت گرفت، بیانیه‌ای صادر کرد و در آن، ضمن محکوم کردن این اقدام، آن را «زشت و تحریک‌کننده» دانست.

• اوکراین

▫ **میزان کمک‌های غربی به اوکراین فاش شد:** بر اساس یک مطالعه که در ژوئن ۲۰۲۳ توسط یک مرکز تحقیقات اقتصادی آلمان منتشر شد، اوکراین بیش از ۱۷۰ میلیارد دلار کمک نظامی، اقتصادی و بشردوستانه در بازه زمانی ژانویه ۲۰۲۲ و فوریه ۲۰۲۳ دریافت کرده است. بر اساس این داده‌ها، واشنگتن به‌طرز چشم‌گیری بزرگترین اهداکننده به کی‌یف است و مجموع کمک‌های آن برای اوکراین، بیش از ۴۵ درصد از تمامی کمک‌هایی است که به این کشور در طول این بازه زمانی ارسال شده است.